

JSNS.CZ

#StandWithUKRAINE

Pokud chcete s žáky a studenty mluvit o ruské vojenské invazi na Ukrajinu, dopadech na životy obyčejných lidí a o uprchlících, o mediálních manipulacích a propagandě, která agresí předcházela a dále ji doprovází, doporučujeme vám některé audiovizuální lekce a konkrétní aktivity z portálu JSNS. I když se jednotlivé filmy týkají jiných zemí, respektive jsou již staršího data, je možné jejich prostřednictvím otevřít diskusi týkající se právě probíhajícího ozbrojeného konfliktu na Ukrajině.

Základní školy

- Ozbrojený konflikt
- Uprchlíci
- Mediální manipulace, propaganda

Střední školy (případně nejvyšší ročníky ZŠ)

- Ozbrojený konflikt
- Uprchlíci
- Mediální manipulace, propaganda

ZÁKLADNÍ ŠKOLY

OZBROJENÝ KONFLIKT

Bombardování v Sýrii pozpátku

Doporučený věk: 9–14 let

Oběťmi bombardování se bohužel stávají i civilisté včetně dětí. V bojiště se tak může proměnit i dětské hřiště. Krátký spot pomocí zpětného chodu zdůrazňuje, že máme hledat cesty, jak utrpení zabránit.

Jak můžeme pomoci?

Aktivita vede žáky k přemýšlení o životě jejich vrstevníků v jiné části světa. Cílem je uvědomit si, že ve chvíli nouze je třeba pomoci a každá forma pomoci je významná.

UPRCHLÍCI

Jsem tu nový

Doporučený věk: 8–14 let

Osmiletý Tanans přišel o oba rodiče a posledních pár let strávil v uprchlickém táboře. Nyní se již nemůže dočkat nového domova v ubytovně holandského městečka. A hlavně nových kamarádů ve škole. Problém je, že jim zatím vůbec nerozumí. Tanansovi spolužáci jsou ale trpěliví a s pomocí angličtiny a jednoduchých her ho zasvěcují do nového jazyka a prostředí.

Vítáme tě mezi námi

Cílem aktivity je budovat u žáků pozitivní přístup k druhým lidem, kteří se ocitli v obtížné situaci. Žáci se zamyslí nad potřebami migrantů a pokusí se vcítit do pocitů, které mohou lidé v nové zemi prožívat.

Nora zpívá pro Sýrii

Doporučený věk: 8–14 let

Desetiletá Nora musela společně s rodiči a sourozenci kvůli válce narychlo opustit svůj domov. Nyní žije v provizorním obydlí v uprchlickém táboře v sousedním Jordánsku. Když vzpomíná na události z rodinného vybombardovaného domu, má v očích slzy. Přesto si zachovává optimismus a doufá v brzký návrat do milované vlasti.

Mé obavy

Prostřednictvím aktivity se žáci zamyslí nad tím, čeho se nejvíce bojí. Své strachy pak srovnají s obavami osob, které jsou nuceny opustit svůj domov kvůli válce

Žirafa v nesnázích

Doporučený věk: 9–14 let

Jednoho dne je Žirafa vyhoštěna ze své domoviny. Život v nové zemi, jejímiž obyvateli jsou výhradně psi, však pro ni není jednoduchý. Hravý animovaný snímek výstižně ukazuje typické překážky, s nimiž se musí v nové zemi uprchlík vypořádat.

Co znamená opustit domov?

Žáci reflektují, co pro ně znamená domov a osoby či věci, které jej tvoří. Prostřednictvím hraní rolí si vyzkouší některé obtížné situace, ve kterých se ocitá uprchlík v cizí zemi. Učí se nebýt lhostejní k lidem v obtížné situaci.

MEDIÁLNÍ MANIPULACE, PROPAGANDA

Nic než lži

Doporučený věk: 12–21 let

Na sociálních sítích se objevuje mnoho lží, polopravd a konspiračních teorií. Tzv. fake news sehrály roli dokonce i v amerických prezidentských volbách. Tvůrci dokumentárního filmu představují divákům různé příklady smyšlených zpráv, přibližují, jak se falešné zprávy šíří a ohrožují naši společnost. Zároveň mapují způsoby, jak se této propagandě bránit.

Pravda, nebo lež?

Cílem aktivity je posílit dovednost žáků rozlišovat pravdivé a nepravdivé zprávy. Žáci si vyzkoušejí prakticky zprávy tvořit i kriticky posuzovat jejich důvěryhodnost.

OZBROJENÝ KONFLIKT

Narozeniny

Doporučený věk: 14–21 let

Série kratičkových záběrů ukazuje, jak dramaticky se změnil za poslední rok život syrské dívky. Od šťastných chvil z oslavy jejích devátých narozenin a bezstarostných momentů z každodenního života přes varovné zprávy v médiích a ustarané obličejy dospělých až po vyděšený úprk ze školy, z ulice, z města a smutnou oslavu dalších narozenin kdesi v polní nemocnici.

Moje narozeniny

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad žebříčkem hodnot. Prostřednictvím spotu a diskuse žáci konfrontují své hodnoty s hodnotami dětí, které žijí v oblastech zasažených konfliktem, a uvědomují si, že válka není pouze pojem z minulosti.

Děje se to

Žáci jsou aktivitou vedeni k zamyšlení nad tím, že se konflikty časově a místně vzdálené týkají také jich. Uvědomí si, že člověk nemá být netečný k bolesti druhých a hranice uměle vytvořených státních celků by neměly být překážkou.

Pro Samu

Doporučený věk: 16–21 let

Syrské město Aleppo se po letech obléhání proměnilo v město duchů. Odehrává se v něm dramatický příběh filmařky, která zachycuje průběh nekončícího konfliktu jako svědectví pro svou čerstvě narozenou dceru Samu. Právě jí film věnuje, a sice jako deník, který se nevyhýbá ani explicitním záběrům z nemocnice na oběti bombardování.

Milá Samo

Aktivita žákům prostřednictvím diskuse a psaní dopisu umožňuje zamyslet se nad osudy civilistů, do jejichž životů vstoupila válka. Vede je k reflexi pocitů člověka, rozvíjí jejich schopnost empatie, tolerance a respektu k jiným lidem.

Rádio Kobání

Doporučený věk: 14–21 let

Mladá kurdská reportérka Dilovan založila rádiovou stanici v sutinách svého rodného syrského města Kobání. To se po dlouhých bojích nakonec ubránilo ofenzivě Islámského státu. Rádio Kobání se stalo nejen zdrojem informací, ale i energie a pocitu stability v obdobích války i klidu. Vysílá rozhovory s místními uprchlíky, vojáky i novináři.

S čím utečeš ty?

Aktivita se snaží na základě modelové situace pomoci žákům vcítit se do života lidí zasažených válečnou situací a uvědomit si, že ve válce se ocitají civilisté, jako jsou oni sami.

U nás pomáhali taky

Doporučený věk: 14–21 let

Když v srpnu 1968 vtrhla sovětská vojska do Československa, lidé byli zoufalí, zděšení a současně odhodlaní k odporu. O okupaci se rozhodlo v Moskvě a jejím hlavním smyslem byla snaha sovětského impéria udržet pod kontrolou zemi, u níž hrozilo, že se vydá vlastní svobodnou cestou. Přáli jsme si tehdy, aby nás svět neopustil. Napsali jsme stovky protestních hesel, v nichž se často opakovalo slovo „nezapomeneme“. Současný ruský útok na Ukrajinu je krvavější, vychází ze stejné ruské imperiální strategie, je stejně protiprávní a ruská propaganda jej stejně lživě označuje za nezbytný čin.

Paralela

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad paralelou mezi okupacemi našeho území v moderních dějinách s okupací ukrajinského území Ruskem v roce 2014. Žáci pracují s citacemi z dopisů a rozhovoru, kde je vojenská agrese předkládána jako záchrana skupiny osob či politického systému.

My jsme Rusko

Doporučený věk: 14–21 let

Milena a Kolja se v Moskvě přidávají k největším protiputinovským protestům v novodobé historii Ruska. Po dlouhých letech mají šanci veřejně podpořit nadějněho opozičního kandidáta – Alexeje Navalného. Na každého, kdo se ho rozhodne veřejně podpořit, však čeká bariéra předsudků tradiční společnosti následovaná tvrdou silou státního bezpečnostního aparátu.

UPRCHLÍCI

Dveře

Doporučený věk: 13–17 let

Nikolaiova rodina opouští narychlo svůj domov. Manželka balí kufry, které nakonec budou muset nechat doma. Dcerka Lena trvá na tom, že si s sebou vezme alespoň své oblíbené pastelky. Jak se brzy ukazuje, její vášeň pro malování se jí stane osudnou. Krátký hraný film nominovaný na Oscara ilustruje hrůzy tragického výbuchu jaderné elektrárny Černobyl na příběhu rodiny, která ze dne na den musela zavřít dveře za svým životem.

MEDIÁLNÍ MANIPULACE, PROPAGANDA

U nás pomáhali taky

Doporučený věk: 14–21 let

Když v srpnu 1968 vtrhla sovětská vojska do Československa, lidé byli zoufalí, zděšení a současně odhodlaní k odporu. O okupaci se rozhodlo v Moskvě a jejím hlavním smyslem byla snaha sovětského impéria udržet pod kontrolou zemi, u níž hrozilo, že se vydá vlastní svobodnou cestou. Přáli jsme si tehdy, aby nás svět neopustil. Napsali jsme stovky protestních hesel, v nichž se často opakovalo slovo „nezapomeneme“. Současný ruský útok na Ukrajinu je krvavější, vychází ze stejné ruské imperiální strategie, je stejně protiprávní a ruská propaganda jej stejně lživě označuje za nezbytný čin.

Paralela

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad paralelou mezi okupacemi našeho území v moderních dějinách s okupací ukrajinského území Ruskem v roce 2014. Žáci pracují s citacemi z dopisů a rozhovoru, kde je vojenská agrese předkládána jako záchrana skupiny osob či politického systému.

Krym, návrat do vlasti

Doporučený věk: 15–21 let

Ukázka z ruského pečlivě inscenovaného snímku s kýčovitě vlasteneckou atmosférou výmluvně ukazuje, jako podobu může mít filmová propaganda. Ve smyšleném příběhu velitel lidové domobrany vzpomíná, jak se v předvečer ruské anexe Krymu 27. února 2014 postavil do čela ruských dobrovolníků a na radost nad příchodem ruských vojáků. Přítomnost ruských jednotek na Krymu přítom prezident Putin ještě na jaře 2014 veřejně popíral.

A pak přišli ti zdvořilí zelení mládenci

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad využitím vhodných jazykových prostředků jako i účinného nástroje propagandy. Žáci provedou analýzu zhlédnuté ukázky, přičemž se zaměří především na výrazy, které v ní byly použity. Porovnají je se seznamy slov využívaných při očerňování protivníka, a naopak s těmi, které se užívají pro pozitivní propagandu.

Dokonalý muž

Prostřednictvím aktivity si žáci uvědomí, že jednou z důležitých cílových skupin ruské propagandy jsou i mladí lidé. Zhlédnou propagandistické video a videoklipy zaměřené na podporu Vladimira Putina a diskutují o jejich formě a obsahu.

Svět podle Russia Today

Doporučený věk: 15–21 let

V roce 2005 zahájila svou činnost televizní zpravodajská stanice Russia Today, které namísto objektivního zpravodajství předkládá světu informace pouze v souladu s politikou ruské vlády.

V současné době se jedná o nejsledovanější zpravodajský kanál na YouTube.

Dokumentární film důkladně analyzuje způsob manipulace s informacemi této televize především v souvislosti se sestřelením malajsijského letadla na východě Ukrajiny v roce 2014.

Co se stalo s MH17?

Aktivita žákům na příkladu pádu malajsijského letadla MH17 odhaluje jednu ze strategií ruské propagandy, a to záměrné vypouštění spekulací za účelem zpochybnění objektivních informací.

Prostřednictvím aktivity si žáci uvědomí nutnost ověřování informací z více zdrojů a zároveň nutnost ověřování nezávislosti těchto zdrojů.

Trollové

Aktivita nastíní žákům systém práce internetových trollů najatých ruskou vládou k šíření propagandy. Úkolem žáků je – s obdobným zadáním, jaké mají ruští trollové – rozpoutat tematickou on-line diskusi.

Ruská propaganda v Česku

Doporučený věk: 15–21 let

S využitím ukázek z televizního zpravodajství i článků z nejrůznějších webových stránek vysvětluje novinář Ondřej Soukup, jakým způsobem pracuje ruská propaganda. Z vlastních zkušeností dobře ví, jak velký zájem má Rusko na ovlivňování veřejného mínění v zemích Evropské unie včetně České republiky.

Porovnání článků

Prostřednictvím aktivity si žáci uvědomí nutnost ověřování informací z více zdrojů. Ve skupinách zanalyzují pět článků týkajících se stejné události uveřejněných na různých informačních serverech. Porovnají jejich obsah, styl i důvěryhodnost.

Neověřená informace

Aktivita žákům ukazuje cestu propagandistické informace využití v rusko-ukrajinském konfliktu v roce 2015 k českému čtenáři. Žáci si přečtou zprávu uveřejněnou na českém proruském webu a zhlédnou reportáž ruské TV stanice, která ji odvysílala. Po diskusi pak zhlédnou reportáž BBC, která odhaluje, že zpráva byla účelovou mystifikací.

Americký konvoj

Aktivita žákům přiblíží, jak ruská státní média informovala o průjezdu amerického vojenského konvoje přes naše území v roce 2015.

Rusko-ukrajinská informační válka

Doporučený věk: 14–21 let

Reportáž zpravodaje České televize Josefa Pazderky se zabývá podobami ruské propagandy v souvislosti s válkou na Ukrajině v roce 2014 a 2015. Ruská vláda investuje do propagandy stamiliony dolarů a využívá i zcela lživé informace, jako například v případě, kdy prezentovala syrského uprchlíka jako ukrajinského chlapce, který měl být zraněn na letišti v Doněcku.

Co je na fotografii?

Prostřednictvím aktivity si žáci uvědomí snadnost zneužití fotografie k manipulaci s příjemcem. Dostanou fotografii a zodpoví jednoduché otázky směřující k tomu, co na ní vidí. Následně své odpovědi porovnají s jejím reálným obsahem.

Trojí identita

Prostřednictvím aktivity si žáci uvědomí snadnost manipulace mediálním sdělením a potřebu ověřovat si informace z více zdrojů. Žáci ve skupinách analyzují jednu ze tří identit, pod kterými byla ruskými médii prezentovaná jedna a tatáž osoba.

Masterplan

Doporučený věk: 15–21 let

Film Masterplan přibližuje důmyslné metody, jakými Rusko prosazuje své mocenské cíle v Evropě i v celém světě. Na příkladu pobaltských republik sledujeme nebezpečnou hru dirigovanou z nejvyšších pater ruské politiky, v níž svou roli sehrávají nejen proruská média, státem financované společnosti a politicky vlivní jedinci, ale i běžní občané, kteří z národní pýchy i nostalgie po sovětských časech ochotně hájí v evropských zemích zájmy své rodné země. Účelem hybridní informační války je nejen demonstrovat vojenskou moc, ale především omezit nezávislá média a systematicky ovlivňovat veřejné mínění doma i v zahraničí.

Jsem ruský okupant

Aktivita vede žáky ke kritickému myšlení a uvědomění si potřeby ověřovat přijímané informace. Žáci porovnají interpretaci různých vojenských intervencí sovětské a ruské armády, kterou nabízí propagandistické video, s historickými fakty.